

KENYA NATIONAL EXAMINATION COUNCIL KCSE, 2014

KISWAHILI PAPER 2 ANALYSIS

Osiligi House, Opposite KCB, Ground Floor
Off Magadi Road, Ongata Rongai | Tel: 0711 88 22 27
E-mail: infosnkenya@gmail.com | Website: www.schoolsnetkenya.com

3.2.2 Kiswahili Lugha (102/2)

Jedwali 6: Matokeo ya Karatasi ya pili (102/2) ya miaka 2011 hadi 2014

Mwaka	2011	2012	2013	2014
Alama ya Wastani	43.45	29.06	29.92	32.27
Alama ya Tenganisho	13.18	10.77	12.68	12.60

Matokeo ya karatasi ya 102/2 yamepanda mwaka wa 2014 kwa alama 2.35.

Swali la kwanza na la pili ndiyo yaliyowatatiza watahiniwa zaidi, ingawa wengi pia walipoteza alama katika swali la tatu na la nne. Tutachanganua swali la tatu.

Swali la 3 : MATUMIZI YA LUGHA

MATUMIZI YA LUGHA: (Alama 40)

- (a) (i) Eleza maana ya silabi. (alama 2)
- (ii) Andika neno lenye muundo ufuatao: (alama 1)
- irabu + konsonanti + konsonanti + irabu
- (b) Ainisha vitenzi katika sentensi: (alama 3)
- Ndege yu taabani, hata hivyo anajaribu kujinasua.
- (c) Geuza sentensi ifuatayo kwa kufuata maagizo. (alama 2)
- Wachezaji hawakucheza mpira kwa sababu ya mvua.
Anza kwa: Mpira
- (d) Andika sentensi ifuatayo katika wakati ujao hali timilifu. (alama 2)
- Dobi huwapigia watu nguo pasi.
- (e) Andika sentensi ifuatayo upya ukizingatia kinyume cha maneno yaliyopigiwa mstari. (alama 2)
- Ubora wa kazi zao ulifichika baada ya kuanzishwa kwa mradi ule.
- (f) (i) Eleza maana ya kirai. (alama 2)

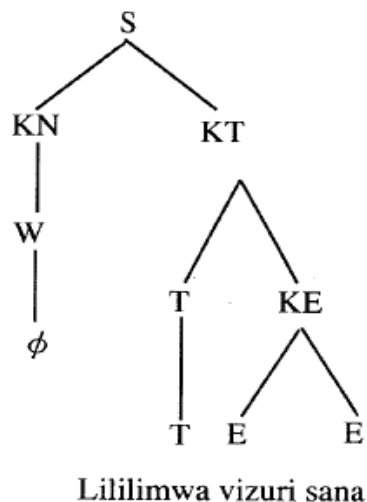
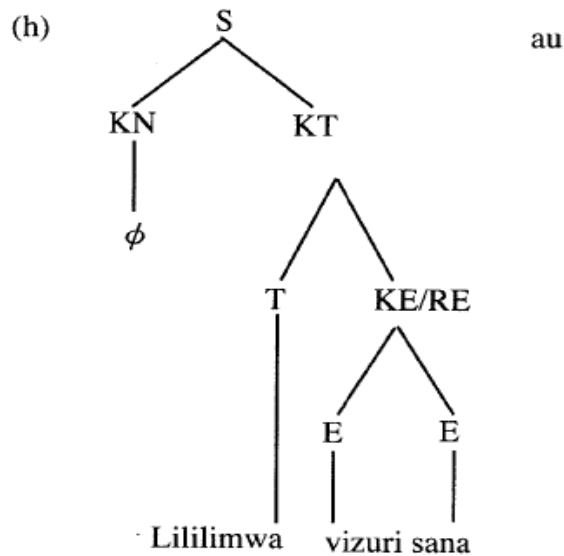
- (ii) Ainisha virai vilivyopigiwa mstari. (alama 1)
Zana hizi zimeundwa na mafundi wenye ustadi mkubwa.
- (g) Kinga ni hali ya kuzuia madhara fulani. Andika maana nyingine **mbili** za 'kinga'. (alama 2)
- (h) Changanua sentensi ifuatayo kwa kielelezo cha matawi. (alama 2)
Lililimwa vizuri sana.
- (i) Bainisha maana **mbili** zinazojitokeza katika sentensi ifuatayo: (alama 2)
Wakimbizi walisema kuwa walitamani kurudi kwao mwaka huo.
- (j) Eleza sifa **mbili** za sauti ifuatayo: **dh**. (alama 2)
- (k) Andika sentensi ifuatayo katika umoja. (alama 2)
Hao wenyewe hawakuzingatia mafunzo ya lishe bora.
- (l) Tunga sentensi **moja** kubainisha tofauti ya kimaana kati ya **gharama** na **karama**. (alama 2)
- (m) Kanusha sentensi ifuatayo: (alama 2)
Wanafunzi waliingia darasani, wakatoa vitabu wakaanza kusoma.
- (n) Tunga sentensi **mbili** kuonyesha matumizi **mawili** tofauti ya nukta pacha. (alama 2)
- (o) Tumia nomino ya jamii kuwakilisha maneno yaliyopigiwa mstari. (alama 1)
Nzige wengi sana walivamia na kuharibu mimea.
- (p) Onyesha visawe vya maneno yaliyopigiwa mstari. (alama 2)
Washiriki wote walituzwa medali baada ya mchuano huo.
- (q) Nomino zifuatazo zimo katika ngeli gani?
(i) Furaha (alama 1)
(ii) Nyasi (alama 1)
- (r) Unganisha sentensi hizi ukitumia kiunganishi cha kinyume. (alama 2)
Wananchi walikabiliwa na hatari.
Wananchi waliendelea kuwaokoa majeruhi.
- (s) Andika upya sentensi ifuatayo ukianzia kwa yambwa tendwa. (alama 2)
Wafugaji waliwakatia ng'ombe wote majani ya mti huo.

Maswali katika sehemu hii yalilenga mada mbalimbali za kisarufi kama zilivyopendekezwa na silabasi. Maswali yalimhitaji mtahiniwa kutumia ujuzi wake wa dhana za kisarufi kujibu maswali aliyopewa. Watahiniwa wengi sana walishindwa kumudu dhana za kimsingi za kisarufi kama vile kuandika katika umoja, aina za viarai, na uchanganuzi wa sentensi ya kimsingi.. Wengine walishindwa kujibu maswali ya kimsingi ya mtamshi bora. Kadhalika, watahiniwa wengi mno walipoteza alama katika maswali yote, hata ya ufahamu na ufupisho kutokana na makosa ya sarufi na hijai. Wengine hawakumudu kuandika ufupisho ipasavyo.

3. (a)
- (i) Silabi ni kipashio cha utamkaji ambacho hutamkwa kwa pamoja kama fungu moja la sauti. **mf nda - ma** ; katika : ndama (alama 2)
- Au**
- Ni sauti moja au zaidi zinazotamkwa kama fungu moja la sauti / kama sauti moja.
Mf. o - a katika oa 2/0 - (alama 2)
- (ii) afya enda upwa
anza anga igwa
ibra uzwa 1 x 1 = (alama 1)
- (b) yu - kitenzi kishirikishi / kishirikishi kipungufu
anajaribu - kitenzi kisaidizi
kujinasua - kitenzi kikuu 3 x 1 = (alama 3)
- (c) Mpira haukuchezeka kwa sababu ya mvua nyingi.
au
Mpira haukuchezwa na wachezaji kwa sababu ya mvua nyingi. 2/0 - (alama 2)
- (d) Dobi atakuwa amewapigia watu nguo pasi. 2/0 - (alama 2)
- (e) **Udhaifu** wa kazi zao **ulifichuka kabla ya kusitishwa** kwa mradi ule.
(Kumalizwa)
(Kukamilishwa)
(Kuhitimishwa)
(Kukomeshwa) ($\frac{1}{2} \times 4 =$ alama 2)
- (f) (i) Kirai ni fungu la maneno ambalo hudokeza maana lakini maana hiyo si kamili.
au
Kirai ni fungu la maneno ambalo huainishwa kwa kuzingatia neno lake kuu.
Kwa mfano, nomino ndilo neno kuu la kirai nomino.
- (ii) (a) na mafundi - kirai husishi/kirai kihusishi. (alama 2)
- (b) wenye ustadi mkubwa - kirai kivumishi / kirai vumishi (alama 1)
- $2 \times \frac{1}{2} = 1$

- (g) Kinga ni jambo au dawa ya kujiepusha na madhara.
Kinga ni kipande cha ukuni chenye moto.
Kukinga ni kutayarisha bindo, mkono au chombo ili kupokea kitu.

(1 x 2 = alama 2)

(8 x $\frac{1}{4}$ = alama 2)

- (i) (i) Wakimbizi ndio wanatamani.
(ii) Watu wengine wanatamani.
(iii) Wakimbizi watarudi nyumbani kwa wakimbizi.
(iv) Watu wengine watarudi kwao (hao wengine).
(v) Watu wengine watarudi kwa wakimbizi.

(2 x 1 = alama 2)

- (j) dh + kikwamizwa / kikwaruzo
+ ghuna
+ menoni

(2 x 1 = alama 2)

- (k) Huyo mwenyewe hakuzingatia funzo la lishe bora.

4 x $\frac{1}{2}$ = (alama 2)

- (l) Maana zifuatazo zijitokeze:
Gharama (i) jumla ya bei ya kufanyia jambo/pesa zinazohitajika kufanya jambo.
(ii) unalopoteza kwa kutozingatia maagizo.

Karama - kipawa kutoka kwa Mungu.

2 x 1 (alama 2)

- (m) (i) Wanafunzi hawakuingia darasani wala hawakutoa vitabu wakaanza kusoma.
(ii) Wanafunzi hawakuingia darasani, wakatoa vitabu na kuanza kusoma.
(iii) Wanafunzi hawakuingia darasani na hawakutoa vitabu wakaanza kusoma.

2/0 - (alama 2)

- (n) Nukta pacha
- (i) Hutumiwa kutanguliza maneño halisi ya msemaji.
Mwalimu: Nawashauri msome kwa bidii.
Wanafunzi: Tunashukuru.
 - (ii) Hutumiwa kutanguliza maneno yaliyo kwenye orodha.
Alienda sokoni kununua: mapera, machungwa na papai.
 - (iii) Kutenga saa na dakika - saa 8 : 30
 - (iv) Kutenga shilingi na senti: Shilingi 10:50
 - (v) Kutenga sura na mstari, Yohana 8:30

2x1

(o) **Wingu** la nzige

(p) Medali - nishani

Mchuanu - Kinyang'anyiro, mchezo, mashindano, shindano, pigano.

(2 x 1 = alama 2)

(q) (i) Furaha - 1 - 1

(alama 1)

(ii) Nyasi - U - Z1/ Z1

(alama 1)

Tanbihi

Kuna baadhi ya watahiniwa ambao huenda wakatumia uainishaji wa ngeli unaozingatia viambishi awali vya nomino. Hawa pia watuzwe ipasavyo. Kwa mfano:

(i) Furaha - N - N

(ii) Nyasi - U - N / U - NY / N

(r) Mf

(i) Wananchi waliendelea kuwaokoa majeruhi **lich**a ya kukabiliwa na hatari.

(ii) **Pamoja** na hatari iliyowakabili, wananchi waliendelea kuwaokoa majeruhi.

(iii) **Minghairi** ya kukabiliwa na hatari, wananchi waliendelea kuwaokoa majeruhi.

Mifano mingine: hata baada ya, ilhali, lakini, bali, bighari ya, ila

(s) **Majani** ya mti huo yalikatiwa ng'ombe wote na wafugaji.

Yambwa (tendwa)

(alama 2)

MAPENDEKEZO

- (i) Walimu waendeleo kuwapa wanafunzi mazoezi katika vipengele vyote vya kisarufi.
- (ii) Wanafunzi wasisitiziwe kwamba baadhi ya maswali ni ya stadi za juu kama matumizi/ utekelezaji na usanisi. Wasitarajie kila mara kupata maswali ya kuchopoa majibu moja kwa moja kutoka kwenye vifungu au kukariri kutoka kumbukumbu zao.
- (iii) Wanafunzi wapewe mazoezi ya ufahamu na muhtasari mara kwa mara huku mtiririko ufaao ukisisitizwa ili wapate kuzoea kutumia viunganishi kutiririsha hoja katika kujibu maswali ya muhtasari.
- (iv) Walimu wasisitize vipengele vya kimsingi vya sarufi kuanzia kidato cha kwanza hadi kidato cha nne.

- (v) Mwelekeo mseto katika ufunzaji uzingatiwe zaidi. Mathalan mwalimu anaweza kutumia fasihi kufunzia mada tata za sarufi, kama vile aina za sentensi. Hili litachangia katika kulihuisa somo la sarufi na kuwafanya wanafunzi kulichangamkia.
- (vi) Walimu na wanafunzi watalii maeneo yote ya sajili bila ya kujifunga kwa chache tu ambazo ni za kawaida.
- (vii) Masuala yote katika silabasi yafundishwe katika upana wake bila kubagua.